

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Geographica 13(2019)

ISSN 2084-5456

DOI 10.24917/20845456.13.2

Mikołaj Jalinik

Zamiejscowy Wydział Leśny Politechniki Białostockiej w Hajnówce

Bolesław Hryniewicki

Zespół Szkół Nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim

Instytucje i organizacje wpływające na rozwój sylwanoturystyki

Streszczenie

Rozwój sylwanoturystyki może być intensywniejszy przy ścisłej współpracy instytucji i organizacji na rzecz jej rozwoju. Sylwanoturystyka, jest to forma turystyki organizowana na obszarach leśnych. Taka forma wypoczynku stwarza szanse aktywizacji wielu instytucjom, jednostkom gospodarczym, a także obszarom o szczególnie wysokim stopniu zalesienia. Obszary leśne posiadają niepowtarzalne i jedyne w swoim rodzaju walory turystyczne, które powinny być wykorzystywane przez społeczeństwo, a sprawnie działające instytucje i organizacje powinny skutecznie wspierać jej rozwój. Sylwanoturystyka, jako forma wypoczynku i rekreacji musi mieć motywację do dynamicznego rozwoju, a przy tym muszą być trafnie dobrane środki promocji. Celem opracowania jest zaprezentowanie dominujących instytucji i organizacji, wspomagających procesy rozwojowe sylwanoturystyki oraz określenie ich roli i znaczenia w systemie organizacyjnym. W opracowaniu artykułu wykorzystano literaturę specjalistyczną oraz metodę obserwacji.

Institutions and organizations influencing the development of wildlife tourism

Abstract

The development of tourism can be intensified with the close cooperation of many institutions and organizations. Wildlife tourism is a form of tourism organized in forest areas. This form of recreation creates opportunities for an activation of many institutions, and economic units, as well as areas with a particularly high level of afforestation. Forest areas have unique and one of its kind tourist values, which should be used by society. Therefore, efficient institutions and organizations should effectively support its development. Wildlife tourism, as a form of rest and recreation, should be promoted and dynamically developed. At the same time, promotion measures must be carefully selected. The aim of the study is to present dominant institutions and organizations that support the development processes of sciences and determine their role and importance in the organizational system. The article's study uses specialist literature and observation method.

Słowa kluczowe: instytucje i organizacje; motywy uprawiania sylwanoturystyki; obszary leśne; sylwanoturystyka.

Keywords: institutions and organizations; motives for tourism; forest areas; wildlife tourism.

Otrzymano: 15.10.2018

Received: 15.10.2018

Zaakceptowano: 30.04.2019

Accepted: 30.04.2019

Sugerowana cytacja / Suggested citation

Jelinik M., Hryniewicki B., 2019, Instytucje i organizacje wpływające na rozwój sylwanoturystyki. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 13, 22–31, doi: 10.24917/20845456.13.2

Wstęp

Każda instytucja i organizacja, niezależnie od charakteru i rodzaju spełnianych zadań, w każdym środowisku funkcjonuje na określonych zasadach i wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny. Spośród różnych instytucji i organizacji działających na rzecz rozwoju sylwanoturystyki szczególna rola przypada społeczności lokalnej, jednostkom samorządu terytorialnego, nadleśnictwom i instytucjom administracji samorządowej. Uczestniczą one w podejmowaniu decyzji dotyczących organizacji, funkcjonowania i rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej.

W świetle teorii organizacji i zarządzania, instytucję traktuje się jako szczególną formę działalności zorganizowanej, przy czym do określenia tego pojęcia stosuje się prakseologiczną terminologię pojęciową. Zgodnie z kategoriami prakseologicznymi, pojęcie instytucji odnosi się do ludzi i aparatury oznaczającej ogół „tworzyw, narzędzi i wszelkich innych przedmiotów pomocniczych, którymi posiłkują się wchodzące w skład zespołu współdziałające osobniki” (Sikorski, 1988: 23).

Zasadniczym warunkiem skutecznego rozwoju sylwanoturystyki jest ścisła współpraca i wspólne działania wszystkich instytucji i organizacji działających zarówno w sferze regulacyjnej, jak i realnej. Sylwanoturystyka, jest to forma turystyki organizowana na obszarach leśnych. Kluczowym problemem jest jednak brak organizacji, która skierowałaby swój potencjał organizacyjny na jej rozwój na obszarach leśnych. Różne rodzaje, jak i formy turystyki zrzeszają się w stowarzyszeniach, towarzystwach, zrzeszeniach, grupach działania i innych, natomiast sylwanoturystyka nie doczekała się organizacji, która promowałaby i wspierała tę formę turystyki. Można zauważyć, że w tym zakresie istnieje nisza, którą należy wypełnić dobrą organizacją. Warto także zaznaczyć, że obszary leśne w Polsce zajmują niemal 30% powierzchni Polski i rosną na obszarze 9,2 mln ha (Dz. U. z 2011 r. nr 12, poz. 59). Zdecydowana większość, to lasy państwowe, z czego prawie 7,6 mln ha zarządzane jest przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

W porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej, Polska plasuje się pośrodku statystyk, przy czym największą lesistość posiada Finlandia (73%), najmniejszą Holandia, Dania i Irlandia (11%). Lasy prywatne z kolei stanowią 19,2%, a ich rozmieszczenie jest zróżnicowane przestrzennie – najwięcej jest ich w województwie małopolskim (43,3% ogólnej powierzchni lasów), mazowieckim (42,9%) i lubelskim (39,6%). Najmniej jest ich w województwie lubuskim (1,2%), zachodniopomorskim (1,6%) i dolnośląskim (2,6%) – (Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, 2014).

Celem opracowania jest zaprezentowanie dominujących instytucji i organizacji, wspomagających procesy rozwojowe sylwanoturystyki oraz określenie ich roli

i znaczenia w systemie organizacyjnym. Jest także zaproponowanie nowej organizacji, która może uaktywnić rozwój sylwanoturystyki. Do opracowania artykułu wykorzystano literaturę specjalistyczną oraz metodę obserwacji.

Rola instytucji i organizacji wspomagających rozwój sylwanoturystyki

Transformacja systemu społeczno-gospodarczego kraju przyczyniła się do zmiany polityki w sektorze turystyki i zagospodarowaniu obszarów leśnych. Po 2000 roku wzrosło zainteresowanie mieszkańców miast i aglomeracji miejskich wypoczynkiem na obszarach leśnych. Dowodem na to jest systematycznie zwiększająca się liczba instytucji i organizacji wspierających działalność turystyczną na obszarze całego kraju (stowarzyszenia turystyczne, nadleśnictwa, przedsiębiorstwa transportowe, hotelarskie, gastronomiczne, biura podróży, lokalne grupy działania, zespoły i ośrodki doradztwa rolniczego).

Pojęcie „instytucja” w literaturze ekonomicznej interpretuje się wielorako. Samo pojęcie „instytucja” pochodzi od wyrazu łacińskiego „institutiones”, co oznacza opracowanie zawierające podstawowe informacje z dziedziny prawa, mające charakter informacyjno-dydaktyczny. To z kolei pochodzi od pojęcia „instituere”, co oznacza udzielanie wstępnych wiadomości osobom rozpoczynającym studia prawnicze (Włodkiewicz, 1986: 74. Według R. Commonsa jest to działanie zbiorowe w celu kontroli działań indywidualnych. Działania zbiorowe obejmują wszystko od niezorganizowanych zwyczajów po wiele zorganizowanych i dobrze funkcjonujących organizacji, takich jak rodzina, przedsiębiorstwo, [...] związki zawodowe, system rezerw federalnych, [...] państwo [...]. Działanie zbiorowe jest nawet bardziej uniwersalne w niezorganizowanej formie zwyczaju niż w zorganizowanej formie przedsiębiorstw. Jednak nawet dobrze funkcjonująca organizacja jest również zwyczajem (Commons, 1934: 69–70, 72).

Z kolei według D. Northa instytucje są regułami gry w społeczeństwie lub bardziej formalnie są one obmyślonymi przez ludzi ograniczeniami, które kształtują ich wzajemne oddziaływanie na siebie (North, 1990: 3). North precyzuje, że instytucje stają się „obmyślonymi przez ludzi ograniczeniami, które kształtują polityczne, ekonomiczne i społeczne interakcje. Zawierają one nieformalne ograniczenia – sankcje, tabu, zwyczaje, tradycje czy zasady postępowania – formalne reguły – konstytucje, prawo, prawa własności (North, 1991: 97), jak i „sposoby ich egzekwowania. Wspólnie określają one bodźcową strukturę społeczeństw, a w szczególności gospodarek (North, 1994: 360).

W rezultacie pojęcia określają motywacje w relacjach międzyludzkich, politycznych, społecznych i ekonomicznych. Okazuje się, że rozumienie instytucji przez nową ekonomię instytucjonalną jest bardzo zbliżone do sposobu definiowania instytucji przez socjologów (Wilkin, 1995: 57). W sensie socjologicznym instytucjami są wszelkie wytwory życia społecznego, które wpływają na postępowanie jednostek i grup społecznych w sposób względnie trwałe, ukierunkowując ich działania i zwiększając przewidywalność owych działań. Instytucje można również interpretować jako zespół zachowań ludzkich i ich regulacji oraz wartości i norm (Kłodziński, Wilkin, 1998: 19). Instytucje tworzą zasady i reguły postępowania, natomiast organizacje działają w ramach tych reguł (Chmielewska-Gill, 1998: 5). Instytucjami są także organizacje.

Instytucje i organizacje zapewniają sprawne funkcjonowanie podmiotów gospodarczych, wpływają na ich integrację, ustalają określone normy – wzorce, pobudzają do innowacyjności i konkurencyjności, świadczą usługi opiniotawczo-doradcze i w efekcie przyczyniają się do poprawy jakości świadczonych usług. Funkcje opiniotawcze dotyczą przede wszystkim nowych rozwiązań legislacyjnych, nowych instrumentów ekonomicznych i finansowych, nowych rozwiązań instytucjonalnych, kierunków działań i realizowanej polityki, działań na forum międzynarodowym.

Termin „organizacja” jest procesem wieloznacznym. Organizacja może być społeczna, gospodarcza lub polityczna. Taka różnorodność interpretacyjna pojęcia „organizacja” stwarza konieczność zdefiniowania i określenia głównych znaczeń tego terminu. Pojęcie „organizacja” pochodzi od łacińskiego słowa organum, oznaczającego pierwotnie narzędzie, a następnie narząd, czyli część organizmu żywego. Według Kotarbińskiego organizacja, to pewien rodzaj całości ze względu na stosunek do niej, jej własnych elementów lub całość, której wszystkie składniki przyczyniają się do powodzenia całości (Kotarbiński, 1969: 45–62). Organizację można pojmować jako wyodrębnioną względnie z otoczenia całość ludzkiego działania, mającą określoną strukturę skierowaną na osiągnięcie jakiegoś celu lub celów. Termin „organizacja” można rozumieć w trzech zasadniczych znaczeniach: rzeczowym (instytucjonalnym), atrybutowym (strukturalnym), czynnościowym. Organizacja jest także interpretowana jako grupa ludzi, którzy współpracują ze sobą w sposób uporządkowany i skoordynowany, aby osiągnąć pewien zestaw celów (Griffin, 2004: 5).

Instytucje i organizacje uczestniczą w podejmowaniu decyzji dotyczących organizacji, funkcjonowania i rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Działalność turystyczną na obszarach leśnych w Polsce wspierają lub mogą wspierać różne instytucje i organizacje

Ryc 1. Rodzaje instytucji i organizacji wspomagających rozwój sylwanoturystyki

* Stowarzyszenia nie istnieją, ale należałoby takie utworzyć

Źródło: opracowanie własne.

Na rysunku przedstawiono instytucje i organizacje, które wspomagają rozwój sylwanoturystyki lub będą mogły w przypadku stowarzyszenia na rzecz rozwoju turystyki na obszarach leśnych, które należałoby utworzyć (zaznaczone gwiazdką). Największy wkład i decydującą rolę w rozwoju sylwanoturystyki mają nadleśnictwa. Są to jednostki, które znają florę i faunę, zagrożenia, ochronę i specyfikę obszarów leśnych (mają przygotowanie w tym zakresie). W przypadku lasów prywatnych, decydującą rolę odgrywają ich właściciele i starostowie. Zarządzając obszarami leśnymi od wielu lat udostępniają las odwiedzającym (miłośnikom przyrody). Budują parkingi, miejsca biwakowania, punkty widokowe, wiaty edukacyjne, które służą głównie grupom szkolnym, ścieżki edukacyjne i różnego rodzaju szlaki turystyczne, mając na myśli, że nieskażone środowisko przyciągnie turystów o każdej porze roku. Organizują kuligi, biegi narciarskie, wyprawy survivalowe, birdwatching, fotografowanie przyrody, trekking i inne.

Niektóre nadleśnictwa dysponują pokojami gościnnymi, edukacyjnymi izbami leśnymi, i różnego typu kwaterami myśliwskimi, które zlokalizowane są często w atrakcyjnych miejscach. Mimo, że budowane są przede wszystkim dla myśliwych, to są także dostępne dla każdego odwiedzającego, który chce wypoczywać w nieskażonym środowisku.

W działalności turystycznej instytucje i organizacje odgrywają priorytetową rolę na obszarach leśnych. To od ich pomocy doradczej, finansowej i organizacyjnej zależy rozwój sylwanoturystyki. Obiekty zlokalizowane na obszarach leśnych głównie oczekują na promocję przez instytucje i organizacje. Każdy z nich, niezależnie od charakteru i rodzaju spełnianych zadań funkcjonuje na określonych zasadach i wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny.

Wpływ instytucji i organizacji na rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach leśnych

Rozwój sylwanoturystyki zależy od wielu czynników, ale głównie od stanu infrastruktury techniczno-ekonomicznej i społecznej. Turyści chętniej odwiedzają obszary, na których jest dobrze rozwinięta sieć kanalizacyjna, wodociągowa, drogowa i występują zróżnicowane kategorie obiektów noclegowych i gastronomicznych. Wyposażenie w infrastrukturę turystyczną jest jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój usług turystycznych. Nawet inwestorzy chętniej podejmują decyzję na uzbrojonym terenie o budowie i rozbudowie swoich podmiotów gospodarczych (hotele, motele, pensjonaty, campingi, restauracje, bary i inne).

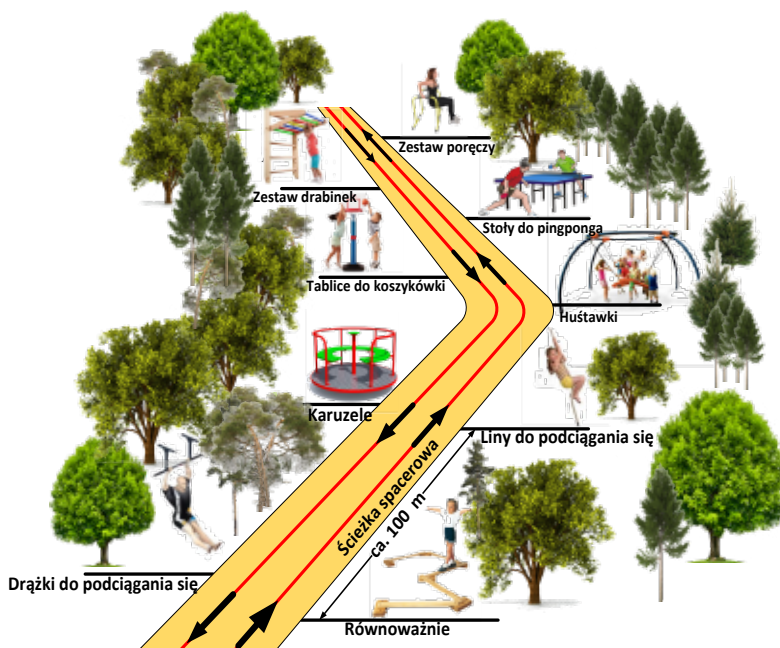
Sylwanoturystyka jest jedną z najbardziej rozwojowych form turystyki, przyczyniającą się głównie do poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego. Na ten aspekt instytucje i organizacje powinny zwrócić szczególną uwagę, mając na względzie rozwój tej formy turystyki. Pobyt w nieskażonym środowisku jest marzeniem każdego wypoczywającego, a obszary leśne są właśnie takim miejscem.

Zasadnym byłoby utworzenie stowarzyszenia rozwoju turystyki na obszarach leśnych, na wzór stowarzyszeń agroturystycznych, czy lokalnych grup działania, które zajmowałyby się wyłącznie rozwojem i promocją sylwanoturystyki. Obecnie działalnością turystyczno-rekreacyjną zajmują się nadleśnictwa. Utworzone stowarzyszenia, odciążąłoby pracę nadleśnictw, poprawiłoby się skuteczność działalności

organizacyjnej i należy sądzić, że w sposób profesjonalny zajęliby się szeregiem prac związanych z rozwojem sylwanoturystyki. Inne organizacje, jak np. lokalne grupy działania nie sprawdziły się w działalności turystycznej na obszarach leśnych z uwagi na specyfikę obszarów leśnych. Głównie dotyczy to obszarów leśnych położonych w pobliżu miast i aglomeracji miejskich.

Znaczącą rolę w rozwoju sylwanoturystyki spełniają władze samorządowe na różnych szczeblach (gminnym, miejskim, powiatowym, wojewódzkim). Samorzady terytorialne mają wpływ na tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi turystyki, zajmując się sprawami takimi jak: gospodarka terenami, ochrona środowiska, usuwanie i oczyszczanie ścieków, utrzymanie czystości, organizacja ruchu drogowego, lokalny transport zbiorowy, utrzymanie terenów rekreacyjnych, terenów zielonych oraz utrzymanie porządku publicznego. Samorzady mają również prawo do prowadzenia ewidencji pól biwakowych, kontrolowania obiektów hotelarskich, zawiadamiania organów prowadzących ewidencję obiektów hotelarskich o uchybieniach w czasie kontroli. Do ich zadań należy także budowa i rozwój infrastruktury turystycznej.

Budowa infrastruktury turystycznej wiąże się głównie ze znacznymi nakładami finansowymi (budowa ścieżek pieszych, rowerowych, konnych), czy rekreacyjnych, na wzór krajów zachodnich (drażki i liny do podciągania, huśtawki, równoważnie, poręczce i inne). Takie ścieżki rekreacyjne bardzo często są budowane na obszarach leśnych w pobliżu miast i aglomeracji miejskich (rysunek 2). Stąd też niezbędna jest współpraca nadleśnictw z władzami samorządowymi, lokalnymi grupami działania i stowarzyszeniami. Im będzie skuteczniejsza współpraca nadleśnictw z instytucjami i organizacjami, tym większe prawdopodobieństwo budowy i rozbudowy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

Ryc. 2. Przykładowa ścieżka rekreacyjna na obszarze leśnym

Źródło: opracowanie własne.

Problemy mogą się pojawiać w przypadku lasów prywatnych, gdzie nawet ekwiwalent pieniężny może nie przynieść efektu z uwagi na zwykłe „nie”. Powodem może być zanieczyszczanie środowiska, hałas, niszczenie runa leśnego i inne.

Dobrym przykładem współpracy nadleśnictw mogą być lokalne grupy działania. Jako nowy podmiot, pojawiły się w polskiej rzeczywistości społecznej już w 2004 roku. Prawnie LGD funkcjonują zgodnie z art. 15 Ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich z dnia 7 marca 2007 roku (Dz. U. nr 64, poz. 427). Większość LGD przybrała formę stowarzyszeń, posiadających osobowość prawną. Dlatego też sugerowane utworzenie stowarzyszeń na rzecz rozwoju turystyki na obszarach leśnych może być wzorem do naśladowania.

Bezpośredni nadzór nad ich funkcjonowaniem LGD sprawują marszałkowie województw, co wynika z faktu, że przedsięwzięcia realizowane przez te grupy są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. Nadrzędnym działaniem LGD jest zarządzanie realizacją lokalnej strategii rozwoju, na podstawie której wdrażane są projekty łączące zasoby ludzkie, przyrodnicze, kulturowe, historyczne oraz wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Takie oddolne, partnerskie podejście ma aktywizować wiejskie społeczności, wzmacniać spójność podejmowanych decyzji, podnosić jakość zarządzania i przyczyniać się do wzmacniania kapitału społecznego w społecznościach wiejskich, a także pobudzać stosowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju danego obszaru.

Motywy uprawiania sylwanoturystyki

Bardzo atrakcyjnym i na swój sposób, unikatowym rodzajem aktywności turystycznej, wyróżnionym ze względu na miejsce docelowe, jest turystyka na obszarach leśnych, którą określa się mianem sylwanoturystyki. Jest zazwyczaj organizowana w czasie wolnym od pracy zawodowej i stanowi istotny rodzaj czynnego wypoczynku, przyczyniając się do zapobiegania między innymi rozwojowi chorób cywilizacyjnych.

Istnieje kilka definicji dotyczących motywu, ale za Ossowską można przyjąć, że jest to czynnik psychiczny, wyznaczający postępowanie w danej sytuacji (Ossowska, 1958). Wiążąc motywy z potrzebami człowieka można przyjąć, że motyw to mechanizm lub zespół mechanizmów wewnętrznych, powodujących i organizujących działania ludzkie ze względu na zaspokojenie potrzeb (Przeclawski, 1996: 40). Duża różnorodność teorii motywacji wcale nie oznacza, że są one diametralnie różne.

Zainteresowanie wykorzystaniem lasów w celach rekreacyjno-turystycznych obserwuje się przynajmniej od połowy XIX wieku. Las, poza funkcjami gospodarczymi, pełni również funkcje pozaprodukcyjne, w tym zdrowotne, turystyczne, rekreacyjne, edukacyjne i wiele innych bezpośrednio związanych z wypoczynkiem i rekreacją.

Bardzo atrakcyjnym i na swój sposób unikatowym rodzajem aktywności turystycznej, wyróżniającym się ze względu na miejsce docelowe, jest turystyka na obszarach leśnych. Wynika to głównie ze środowiska, w jakim jest organizowana. Są to obszary, na których występuje flora i fauna, a poza drewnem produkty uboczne

i sprzyjający mikroklimat. Pomimo tych szczególnych warunków jest zainteresowanie różnych grup społecznych i zawodowych wypoczynkiem na takich obszarach. Obszary leśne są pożądanym terenem do uprawiania różnych rodzajów i form turystyki (Gaworecki, 2010: 20–21).

Turystyka na obszarach leśnych może być organizowana w różnych formach, jak np. turystyka piesza, rowerowa, weekendowa, nordic walking, zdrowotna (Michałowski, Łagowska, 2007: 126–130). Oparta jest ona na infrastrukturze leśno-rekreacyjnej i organizowana jest najczęściej przez samych leśników. Rozwój sylwanoturystyki stwarza szanse aktywizacji gospodarczej wielu jednostkom gospodarczym, jak i ich obszarom o szczególnie wysokim stopniu zalesienia. Jest ona organizowana zazwyczaj w czasie wolnym od pracy zawodowej i stanowi istotny rodzaj odpoczynku, zapobiegając rozwojowi chorób cywilizacyjnych oraz przeciwdziałaniu sytuacjom stresowym, charakterystycznym dla współczesnej cywilizacji (Muszyńska, 2000). Sylwanoturystyka spełnia rozmaite funkcje pojmowane jako efekt powiązań turystyki z rzeczywistością, w której funkcjonuje i rozwija się. Do jej organizacji niezbędne są umiejętności i kreatywność oparta na przedsiębiorczości.

Warto podkreślić, że nie we wszystkich miejscach i miejscowościach stosuje się promocję wypoczynku na obszarach leśnych. Jest wiele atrakcyjnych obszarów, o których społeczeństwo nie posiada żadnej wiedzy, ani informacji, a nadają się one do uprawiania różnych form turystyki. Niewiele jest też informacji, która trafia do usługobiorców dotyczących zalet sylwanoturystyki, jak np. sprzyjającego mikroklimatu, spokoju, nieskażonego środowiska, możliwości korzystania z runa leśnego czy też „fabryki” tlenu. Są to zalety tej formy turystyki, którą należy promować poprzez różne środki promocji.

Do uatrakcyjniania sylwanoturystyki mogą służyć ścieżki dydaktyczne (opatrzone stosownymi tablicami informacyjnymi), łącznie z miejscami do odpoczynku (parkingi i miejsca biwakowe), wytyczone na terenie obszarów leśnych. Innym miejscem mogą być ośrodki wypoczynkowe, ośrodki edukacji ekologicznej, ośrodki leśnych kompleksów promocyjnych (LKP), kempingi, kwatery myśliwskie i pokoje gościnne.

Turystyczna użyteczność lasów uzależniona jest przede wszystkim od typu siedliska, składu gatunkowego, wieku drzewostanów i stopnia ich zniszczenia, położenia morfologicznego (lasy porastające miejsca o dużych spadkach, bądź podatne na szybką degradację, np. na piaszczystych wydmach nie mogą być przeznaczone do wypoczynku). W opinii turystów najwyższą atrakcyjność posiadają kompleksy leśne występujące w rejonach o urozmaiconej rzeźbie terenu oraz w otoczeniu zbiorników wodnych.

Najkorzystniejszy, jak się wydaje, jest wypoczynek, który wiąże się ze zdrowiem. Jest to niezbędne dla utrzymania i poprawy sprawności fizycznej i psychicznej człowieka. Do uprawiania sylwanoturystyki nadają się także: parki narodowe, parki krajobrazowe, puszcze, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, rezerваты przyrody, użytki ekologiczne i inne.

Podsumowanie

Instytucje i organizacje są podmiotami, które inspirują i służą wszechstronną pomocą specjalistyczną, głównie doradczą wszystkim usługodawcom i usługobiorcom.

Spełniają one najczęściej funkcję administracyjną w odróżnieniu od właścicieli obiektów gastronomicznych i noclegowych, którzy organizują wyżywienie, noclegi i tworzą miłą atmosferę podczas pobytu gości. Należy stwierdzić, że instytucje i organizacje z różnym skutkiem wspomagają rozwój turystyki na obszarach leśnych. O tym jaka jest ich skuteczność najczęściej decyduje czynnik ludzki, głównie ich kreatywność. W zarządzaniu obszarami leśnymi występuje nisza – brakuje stowarzyszenia, które zajmowałoby się rozwojem turystyki na obszarach leśnych (sylwanoturystyki) odciążając nadleśnictwa.

Forma wypoczynku na obszarach leśnych jest szczególnie pożądana z uwagi na walory zdrowotne i edukacyjne. Dlatego też aby poprawić zdrowotność naszego społeczeństwa, wypoczynek na obszarach leśnych powinien być postrzegany priorytetowo. W tym może pomóc ścisła współpraca nadleśnictw z organizacjami i stowarzyszeniami. Jednak najbardziej wskazanym byłaby utworzenie nowej organizacji, która zajmowałaby się wyłącznie rozwojem turystyki na obszarach leśnych. Stowarzyszenia agroturystyczne zajmują się rozwojem agroturystyki, lokalne grupy działania rozwojem obszarów wiejskich, a nowo utworzone stowarzyszenia zajmowałyby się turystyką i rekreacją na obszarach leśnych.

Literatura / References

- Commons, J.R. (1934). *Institutional Economics*. New York: Macmillian.
- Chmielewska-Gill, W. (1998). Procesy dostosowawcze w sferze instytucjonalnej polskiego rolnictwa. W: *Integracja polskiej wsi i rolnictwa z Unią Europejską, Wspólna polityka rolna, Fundusze strukturalne*. Warszawa: FAPA.
- Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa: 2014.
- Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. nr 64, poz. 427).
- Gaworecki, W.W. (2010). *Turystyka*. Warszawa: PWE.
- Griffin, R.W. (2004). *Podstawy zarządzania organizacjami*. Warszawa: PWN.
- Internetowy System Aktów Prawnych (Dz. U. z 2011 r. nr 12, poz. 59).
- Kłodziński, M., Wilkin J. (1998). Rozwój obszarów wiejskich w Polsce. W: *Identyfikacja priorytetów w modernizacji sektora rolno-spożywczego w Polsce*. Warszawa: Wyd. FAPA.
- Kotarbiński, T. (1969). *Traktat o dobrej robocie*. Wrocław-Warszawa-Kraków: Ossolineum.
- Michałowski, K., Łągowska, B. (2007). Wybrane elementy turystyki wiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem turystyki i rekreacji na obszarach zalesionych. W: M. Jalinik (red.), *Rozwój turystyki na obszarach wiejskich*. Białystok: Wyd. Politechniki Białostockiej.
- Muszyńska, B. (2000). Walory zdrowotne zbiorowisk leśnych. W: K. Pieńkoś(red.), *Problemy turystyki i rekreacji w lasach Polski*. Komisja Inżynierii Leśnej i Gospodarki Wodnej, Warszawa: Wyd. PTL.
- North, D.C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, New York: Cambridge University Press.
- North, D.C. (1991). Institutions, *Journal of Economic Perspectives*, 5.
- North, D.C. (1994). Economic Performance Through Time, *American Economic Review*, 84.
- Ossowska, M. (1958). *Motywy postępowania*. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Przeclawski, K. (1996). *Człowiek a turystyka. Zarys socjologii turystyki*. Kraków: Albis.
- Sikorski, Cz. (1988). *Projektowanie i rozwój organizacji i instytucji*. Warszawa: PWE.

Wilkin J. (1995). Instytucjonalne zaplecze polskiego rolnictwa, jego stan i znaczenie w procesie integracji europejskiej. W: *Problemy rolnictwa południowo-wschodniego regionu Polski w procesie integracji z rolnictwem krajów Unii Europejskiej*. Rzeszów: Regionalny Ośrodek FAPA.

Włodkiewicz W. (1986). *Prawo rzymskie*. Warszawa: Słownik encyklopedyczny.
[www.maskulinskie.bialystok.lasy.gov.pl/.../-/asset...-/pop_up?](http://www.maskulinskie.bialystok.lasy.gov.pl/.../-/asset...-/pop_up?_)

Notka biograficzna o autorze: Mikołaj Jalinik, dr hab. inż., prof. nadzw. PB – pracownik naukowy Zamiejscowego Wydziału Łęsnego Politechniki Białostockiej w Hajnówce. Zainteresowania naukowo-badawcze ukierunkowane są na ekonomiczno-społeczne uwarunkowania rozwoju turystyki na obszarach leśnych, turystyki wiejskiej, na zarządzanie i marketing, społeczną odpowiedzialność biznesu. Autor czterech książek, 21 monografii pod redakcją i 165 artykułów o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Biographical note of author: Mikołaj Jalinik, dr hab. Eng., prof. Associate. PB – researcher at the Lodzowy Lean Department of the Byluostocky Polytechnic in Hajnówka. Scientific and research interests are focused on the economic and social conditions of tourism development in forest areas, rural tourism, management and marketing, corporate social responsibility. Author of four books, 21 monographs edited and 165 articles on national and international scale.

e-mail: m.jalinik@pb.edu.pl

Notka biograficzna o autorze: Bolesław Hryniewicki, mgr pełni funkcję dyrektora szkoły średniej w Bielsku Podlaskim, która kształci ekonomistów, hotelarzy, gastronomów i rolników. Przedmiotem zainteresowań naukowo-badawczych, to efektywność kształcenia uczniów szkoły średniej i ekonomia hotelarstwa. Jest autorem trzech artykułów o zasięgu krajowym.

Biographical note of author: Bolesław Hryniewicki, MA, is the director of a secondary school in Bielsk Podlaski, which educates economists, hoteliers, gastronomy and farmers. The subject of scientific and research interests is the effectiveness of secondary school students' education and hotel management economics. He is the author of three articles on a national scale.